

A dark blue, irregular ink splatter shape is centered on a white background. The splatter has a textured, watercolor-like appearance with some lighter blue and grey tones at the edges. The text is overlaid on this shape.

Metodologia nauk administracyjnych

27 IV 2020

Socjologia w naukach administracyjnych (8)

Z punktu widzenia **socjologii** administracja publiczna stanowi złożoną siatkę stosunków, relacji i zależności interpersonalnych. **Administracja jest czynnikiem kreującym zmiany** w tym sensie, że zmienia relacje między ludźmi oraz między ludźmi a wspólnotami. **Administracja jest także czynnikiem reagującym na zmiany społeczne** w tym sensie, że zmiany społeczne (pozasystemowe) wymuszają działania systemu administracji publicznej.

Np. na terenach o dużym wskaźniku bezrobocia administracja jako czynnik kreujący zmiany opracowuje i realizuje program aktywizacji bezrobotnych i jednocześnie jako czynnik reagujący na wzrost bezrobocia oraz związanego z nim ubóstwa łagodzi poprzez opiekę społeczną skutki ubóstwa.

Relacje międzyludzkie i ludzi ze wspólnotami mają wprawdzie charakter obiektywny, ale jednak poddają się wartościowaniu, co jest obiektem badań w ramach nauk administracyjnych.

Socjologia w naukach administracyjnych (9)

W badaniach prowadzonych w ramach nauk administracyjnych bierze się pod uwagę 3 rodzaje możliwości reagowania administracji na zmiany zachodzące w otoczeniu społecznym:

- 1) Progresywne (oceniane pozytywnie),
- 2) Regresywne (oceniane negatywnie),
- 3) Zachowawcze, tzn. konserwujące stan rzeczy jako specyficzne rozumienie zmiany (w zależności od kontekstu oceniane negatywnie lub pozytywnie).

Np. ustawodawca zmienia przepisy w zakresie prawa budowlanego i zmiana ta spowoduje, że osoby zatrudnione w starostwie powiatowym podejmą działania, których skutki zmienią relacje między ludźmi oraz między ludźmi i administracją. Dla zamierzających wybudować dom mogą to być zmiany progresywne oceniane pozytywnie, a dla właścicieli sąsiednich nieruchomości oceniane negatywnie zmiany regresywne, a dla społeczności osiedla z punktu widzenia ładu estetycznego neutralne, pozytywne albo negatywne.

Socjologia w naukach administracyjnych (10)

Z punktu widzenia socjologii, **zmiany systemowe**, a więc kreowane przez administrację mogą być **konieczne, pożądane lub zbędne**. Zmiany pozasystemowe mogą wymuszać reakcję administracji. W tym przypadku reakcja może być pożądana albo zbędna. Niezależnie od swojego charakteru zmiany dokonywane przez administrację zawsze znajdują swoje odzwierciedlenie w podsystemie wartości.

Zmiana konieczna (reakcja konieczna) ma miejsce wówczas, gdy powstaje kwalifikowane naruszenie wartości, tzn. w zmienianym stanie rzeczy zaistnieją okoliczności, które eliminują możliwość realizacji zmiany. Np. klęska żywiołowa albo epidemia ujawnia brak systemu ostrzegania i występuje zagrożenie życia. Ustawodawca, chroniąc taką wartość, jaką jest życie ludzkie, musi dokonać koniecznej zmiany, aby właściwe organy (ludzie w administracji) w kryzysowej sytuacji podjęli działania.

Brak potrzeby dokonania zmiany występuje wówczas, gdy w stanie aktualnym brak jest okoliczności wpływających na stopień realizacji wartości.

Administracja jako czynnik zmian społecznych (socjologicznych) jest ściśle związana z określonego rodzaju **wartościami**.

Socjologia w naukach administracyjnych (11)

Do socjologicznych zagadnień w administracji publicznej należą kwestie **sprawowania władzy**. Władza – jako zjawisko społeczne pozostaje w ścisłym związku z konfliktem wynikającym z podziału dóbr. Zbyt mała ilość dóbr materialnych oraz aspiracje do zapewnienia uprzywilejowanej pozycji w dystrybucji, rodzące konflikty interesów, wymagają instytucji władzy dla utrzymania jednych w stanie uprzywilejowania, a drugich w stanie upośledzenia. Zapewnienie stabilności układu społecznego, czyli chronienie panowania jednej ze stron stanowią najważniejszy aspekt władzy w procesach administrowania.

Genezę władzy tłumaczy się na przykładzie powstania instytucji państwa i konieczności utrzymania takiego a nie innego podziału dóbr.

Władza jest to możliwość wywierania wpływu na innych.

Socjologia w naukach administracyjnych (12)

Prowadząc badania w dziedzinie nauk administracyjnych należy mieć na uwadze, że pojęcie władzy jest różnorodnie rozumiane. Wyróżnia się 6 podstawowych typów definicji w tym zakresie:

- 1) Behawioralne – władza jest szczególnym typem zachowania, polegającym na możliwości modyfikowania zachowania innych w pożądanym sposób;
- 2) Teleologiczne – spełnienie pewnych celów, wytwarzanie zamierzonych skutków, zdolność do realizacji określonych interesów w ramach systemu;
- 3) Instrumentalne – możliwości stosowania szczególnych środków, a zwłaszcza przemocy;
- 4) Strukturalne – ujmujące władzę jako pewnego rodzaju stosunek między rządzącymi a rządzonymi;
- 5) Wpływu – utożsamiające władzę z wywieraniem wpływu na innych;
- 6) Konfliktowe – upatrujące istoty władzy w możliwości podejmowania decyzji regulujących rozdział szeroko rozumianych dóbr w sytuacjach konfliktowych.

Socjologia w naukach administracyjnych (5)

Metody socjologiczne

- obserwacje: zewnętrzna i wewnętrzna;
- ankieta i sondaż;
- pytanie o fakty;
- gromadzenie autobiografii i wypowiedzi osobistych;
- gromadzenie dokumentów;
- wywiad;
- metoda porównawcza.

Socjologia w naukach administracyjnych (8)

Metodzie porównawczej przypisuje się szczególne znaczenie, gdyż w ramach nauk o administracji nie ma pomyślnych warunków dla stosowania metod eksperymentalnych, nie można bowiem wyizolować badanych zjawisk w celu usunięcia wpływów ubocznych na nie, tak jak jest to możliwe w innych naukach, np. naukach przyrodniczych.

Socjologia w naukach administracyjnych (9)

Rezultaty badań prowadzonych przy zastosowaniu metody porównawczej muszą być jednak weryfikowane z punktu widzenia specyficznej sytuacji, w jakiej funkcjonuje dana jednostka administracyjna, czyli konkretny urząd. Powyższa specyfika może się wiązać z rzeczowym i przestrzennym zakresem działania. Może ona wynikać także z uwarunkowań politycznych.

Socjologia w naukach administracyjnych (10)

Wykorzystanie metod **badawczych oraz technik badawczych socjologii** w badaniach nad administracją w ramach nauki administracji w pewnym stopniu zbliża jej zagadnienia do problematyki będącej przedmiotem socjologii prawa. Zakres zainteresowań badawczych nauki administracji jest jednak szerszy, gdyż w ramach kompleksowego jej ujęcia prawne aspekty są 1 z wielu czynników warunkujących funkcjonowanie administracji publicznej.